

Samenvatting resultaten Enquête conflicten bij medezeggenschap

Onderzoek uitgevoerd en opgesteld door de SER onder 9000 ondernemingsraden,
op verzoek van de drie bedrijfscommissies.

19 december 2016

Samenvatting resultaten Enquête conflicten bij medezeggenschap

1. Inleiding

De afgelopen jaren is er sprake van een terugloop in het aantal bemiddelingsverzoeken bij de bedrijfscommissies. Dit geldt zowel voor de beide bedrijfscommissies voor de marktsectoren (Bedrijfscommissie Markt I voor de commerciële sectoren en Bedrijfscommissie Markt II voor de non profit sectoren), als voor de Bedrijfscommissie voor de Overheid (BCO). De bedrijfscommissies hebben enkele mogelijke redenen voor de terugloop benoemd. Vast staat dat de wetswijziging van 2013 (waarbij de verplichte gang langs de bedrijfscommissie, alvorens beroep op de rechter te kunnen doen, is geschrapt) tot een vermindering van het aantal zaken heeft geleid. Daarnaast zijn ook andere redenen benoemd, zoals de recessie, onbekendheid met de bedrijfscommissies, imago problemen, etc.

Een andere ontwikkeling die de afgelopen jaren wordt waargenomen is dat bij conflicten in het kader van medezeggenschap ondernemingsraden, in plaats van de bedrijfscommissie en/of de rechter, steeds vaker ook andere vormen van geschillenbeslechting kiezen. Zo wordt er bijvoorbeeld steeds vaker gekozen voor mediation en arbitrage.

Om meer inzicht te krijgen in hoe ondernemingsraden handelen, indien zij te maken krijgen met conflicten waar zij niet binnen het reguliere overleg uitkomen, is besloten om door middel van een enquête te onderzoeken wat medezeggenschapsorganen motiveert om te kiezen voor een bepaalde vorm van advies of geschillenbeslechting en hoe de bedrijfscommissies in dit plaatje passen.

Daartoe is samen met BCO de 'Enquête omgaan met conflicten over medezeggenschap' ontwikkeld. De enquête is op 5 september 2016 digitaal verspreid onder de circa 9.000 medezeggenschapsorganen die bij de Sociaal-Economische Raad (SER) bekend zijn. Daarnaast is de enquête aangeboden aan diverse vakbonden, ter verspreiding onder de bij hun bekende medezeggenschapsorganen. Ook is aandacht besteed aan de enquête via de vakmedia en sociale media.

2. Resultaten

In de 'Rapportage Enquête omgaan met conflicten over medezeggenschap' worden de resultaten van de enquête gepresenteerd. Deze resultaten zijn in twee onderdelen opgesplitst. In hoofdstuk 2 van de rapportage wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de totale enquête. Daarbij wordt waar nodig per vraag nader ingegaan op de gegeven antwoorden. In hoofdstuk 3 worden nadere overzichten gegeven per bedrijfscommissie (Markt I, Markt II en BCO). Deze nadere overzichten per bedrijfscommissie worden verder niet commentariseerd.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste bevindingen uit de enquête.

Aantal respondenten

In totaal zijn er circa 9.000 ondernemingsraden en andere medezeggenschapsorganen aangeschreven met de vraag om de enquête in te vullen. Daarnaast is er aandacht aan besteed in de media en via vakbonden. Dit heeft 517 ingevulde formulieren opgeleverd. Hoewel de respons met 6 procent gering is, heeft het voldoende reacties opgeleverd om relevante conclusies te kunnen trekken.

Wie zijn respondenten

In overgrote meerderheid (84 procent) is de enquête ingevuld door leden van ondernemingsraden. De overige respondenten zijn afkomstig uit andere medezeggenschapsorganen, waarbij men in sommige gevallen lid is van verschillende organen, bijvoorbeeld zowel een ondernemingsraad (OR) als een centrale ondernemingsraad

(COR). Daarnaast is de enquête ook ingevuld door enkele personen die geen lid zijn van een medezeggenschapsorgaan. Voor de leesbaarheid worden alle medezeggenschapsorganen in de enquête en de rapportage aangeduid als "OR".

Verdeling respondenten over de bedrijfscommissies

39 procent van de respondenten maakt onderdeel uit van een medezeggenschapsorgaan dat valt onder Bedrijfscommissie Markt I, 34 procent valt onder Bedrijfscommissie Markt II en 27 procent valt onder BCO.

Veel conflicten

Uit de enquête mag worden opgemaakt dat een meerderheid van de respondenten (61 procent) de afgelopen vijf jaar met één of meer conflicten te maken heeft gekregen waar men zelf niet uit kwam. Hieruit trekt de bedrijfscommissie de conclusie dat de afname van het aantal bemiddelingsverzoeken niet wordt veroorzaakt door een gebrek aan conflicten in de medezeggenschap.

Met wie hebben ondernemingsraden conflicten

Zoals verwacht wordt vastgesteld dat het merendeel van de conflicten rond medezeggenschap plaats vindt tussen een OR en zijn bestuurder. In een aantal gevallen zijn ook andere partijen bij conflicten betrokken. Ook komt het voor dat bij een conflict meer dan twee partijen gelijktijdig betrokken zijn, zoals bijvoorbeeld een conflict tussen een OR en zijn bestuurder, waar ook individuele medewerkers of een vakbond bij betrokken zijn. Opvallend is dat in 14 procent van de gevallen sprake is van een conflict tussen de OR-leden onderling of tussen de OR en een ander medezeggenschapsorgaan.

Hoe worden conflicten opgelost

In geval van een conflict waar een OR niet uit komt wordt vaak de hulp van derden ingeroepen. Dit kan zijn binnen de organisatie, maar meestal betreft het iemand of een orgaan buiten de eigen organisatie. Overigens blijkt uit de gegeven antwoorden dat conflicten ook met enige regelmaat onopgelost blijven of dat ondernemingsraden er voor kiezen om het er maar bij te laten zitten (de OR'en leggen zich er bij neer), bijvoorbeeld omdat zij de onderlinge verhouding met de bestuurder niet (verder) willen verslechteren.

Bij wie wordt hulp gezocht

Er is een scala aan personen of instanties waar men aanklopt voor hulp. In grote lijnen zijn die onder te verdelen in twee groepen: *adviesverleners* (met name adviseurs, opleiders, vakbonden en advocaten) en *geschillenbeslechers* (rechters, arbiters, mediators en de bedrijfscommissie). In de meeste gevallen neemt een OR (eerst) contact op met een adviesverlener. Indien men er op deze wijze dan toch niet uit komt, komt het regelmatig voor dat daarna een beroep wordt gedaan op een geschillenbeslechter. Ook komt het voor dat men direct een beroep doet op (een vorm van) geschillenbeslechting. In veel gevallen is er ook sprake van een combinatie van adviesverleners en/of hulpverleners. In zo'n geval kan een OR dan zowel met een adviseur, een vakbond als een advocaat in contact zijn over een geschil. De bedrijfscommissie neemt binnen het geheel van hulpverleners waarop een beroep wordt gedaan een bescheiden positie in (5 procent). Beschouwd binnen de groep van geschillenbeslechers doet men in 35 procent van de gevallen een beroep op de bedrijfscommissie. Dit is het hoogste percentage binnen de groep van geschillenbeslechers.

De keuze voor de hulp verlenende persoon of instantie is blijkens de enquête van een groot aantal factoren afhankelijk (zie de beschrijving onder vraag 6 in de rapportage). Belangrijk voor veel OR'en is of men de hulpverlener kent. Bovendien spelen ervaringen uit het verleden een belangrijke rol. Indien men een vorige keer een goede ervaring heeft gehad met een bepaalde hulpverlener, dan is de kans groot dat bij een volgend conflict opnieuw bij die persoon of organisatie hulp wordt gezocht. Overigens geldt het omgekeerde bij een negatieve ervaring. Ook kan de snelheid van behandeling een reden zijn om voor een bepaalde hulpverlener te kiezen. In dat verband wordt bijvoorbeeld een online vraagbaak gezien als een bron waar snel advies/informatie kan worden ingewonnen.

Er wordt in een groot aantal antwoorden ook ingegaan op waarom men wel/niet specifiek voor de bedrijfscommissie kiest. Dit levert zowel positieve als negatieve reacties op over de bedrijfscommissie.

Of men in de toekomst opnieuw bij dezelfde hulpverlener aanklopt wordt in circa de helft van de gevallen met ja beantwoord. Terwijl de andere helft van de respondenten aangeeft dit nog niet te weten en de keuze zal laten afhangen van de aard van het conflict. Slechts 19 respondenten geeft aan niet opnieuw een beroep te zullen doen op dezelfde hulpverlener.

Is men bekend met de bedrijfscommissie?

80 procent van de respondenten geeft aan de bedrijfscommissie te kennen, terwijl circa twee derde van de respondenten aangeeft te weten wat de taken van de bedrijfscommissie zijn. Van de taken van de bedrijfscommissie is de bemiddelingstaak de bekendste, gevolgd door de (online) vraagbaak.

Zou men in de toekomst overwegen een beroep te doen op de bedrijfscommissie?

Nadat men in de enquête informatie heeft gekregen over de taken en werkwijze van de bedrijfscommissies (waaronder een voorlichtingsfilmpje over de bemiddelingstaak) is de vraag gesteld of men in de toekomst een beroep zou doen op de bedrijfscommissie. 260 respondenten geven aan dat wel te overwegen, terwijl 230 respondenten dat nog niet weten, maar dat ook niet uitsluiten. In 28 gevallen wordt expliciet aangegeven dat men dat niet zal doen.

De respondenten is ook gevraagd een toelichting te geven op hun antwoord. Dat levert een goed beeld op van hoe door de respondenten tegen de bedrijfscommissie wordt aangekeken. Zie voor een overzicht van een aantal gegeven antwoorden de beschrijving bij vraag 11a in de rapportage. Het beeld is zeer divers van uitgesproken positief tot uitgesproken negatief. Er wordt diverse malen aangegeven dat de lage kosten van de bedrijfscommissie een belangrijke factor zijn. Andere factoren zijn de professionaliteit en de onafhankelijkheid.

Er wordt verschillende malen melding gemaakt van goede ervaringen met de bedrijfscommissie maar er zijn ook slechte ervaringen. Ook kan uit de antwoorden op de verschillende vragen worden opgemaakt dat OR'en het doen van een beroep op de bedrijfscommissie nog al eens als een drempel ervaren. Enkele respondenten vinden ook dat de bedrijfscommissie soms te veel poldert. Ook wordt verschillende malen opgemerkt dat de bedrijfscommissie onvoldoende zichtbaar is. Overigens wordt in dat verband diverse malen positief gereageerd op de informatie die in de enquête over de bedrijfscommissie is opgenomen, waaronder het voorlichtingsfilmpje over de bemiddelingstaak. Daarbij merkt men op dat die informatie weer eens onder de aandacht brengt dat de bedrijfscommissie er is en wat deze doet.